

СТАНОВИЩЕ

От: проф.д-р Веселина Канатова – Бучкова
Институт за държавата и правото при БАН
Секция „Публичноправни науки“
Административно право и административен процес

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по „Административно право и административен процес“ във Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури за защита на дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор” по научната специалност Административно право и административен процес в научно направление 3.6 Право във Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“, съобразно заповед № 141/27.02.2023 г. на ректора на Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“.

Автор на дисертационния труд: Лидия Башировна Богатирева
Тема на дисертационния труд: „Организация на здравната система: проблеми на правната уредба в контекста на пандемия от инфекциозни заболявания“

Научен ръководител: проф. д-р Христина Балабанова

I. Информация за дисертанта.

Докторантката е родена през 1976 г. в Република Казахстан. Завършила е Академията на труда и социални отношения в гр. Алмати, специалност „Юриспруденция“. От 2002 г. е преподавател първоначално в Академията на труда и социални отношения, впоследствие в различни държавни университети и институции. Понастоящем оглавява катедра „медицинско право“ в Казахстанския национален медицински университет „С.Д. Асфендиярова“.

II. Обща характеристика на представения труд.

Трудът е съобразен с изискванията на чл. 27 от ППЗРАСРБ. Структуриран е в три глави, с общ обем на дисертацията – 156 стр., ведно със списък на използваната

литература. Библиографията е свързана с темата на изследване и включва 150 научни източници.

Изследваната в монографията тема е изключително актуална, предвид пандемията от коронавирусна инфекция, която даде широко отражение. Освен националните правни уредби на страните, които показаха празноти и неясни в регламентацията, но един от основните въпроси бе и дейността на Световната здравна организация и ролята ѝ за противодействие на пандемичните ситуации. Изследването в тази си част съставлява принос както за правната наука, така и за практикуващата общност, и обосновава преосмисляне на функциите на СЗО като ръководен и координиращ орган в системата на глобалното здравеопазване и нейния нормотворчески потенциал.

Темата е разделена в три глави.

В първата глава са разгледани моделите на здравеопазване в световен план, които включват системите от законодателни актове, регулиращи здравната сфера, медицинските стандарти, установяващи качеството на медицинската помощ, принципите на здраво осигуряване, както и вида собственост – държавна и частна.

Авторът посочва, че здравната реформа в България, не се увенчала с искания успех, а разходите за профилактика в страната са най-ниски в Европейския съюз. Неравенството в достъпа до медицинска помощ, дисбаланса в разпределение на човешките и финансови ресурси и острия недостиг на медицински кадри, далеч не са всички проблеми на действащата национална здравна система. Препоръчвам изложението относно отделните здравни системи в първия параграф да се систематизира, тъй като се наблюдава известна непоследователност. Например на стр. 35 се коментира Държавния институт за здравеопазване и повишаване качеството на клиничната помощ, след което се цитира Социалния кодекс на Германия, и отново на стр. 36 се разглежда моделът на здравеопазване във Великобритания. Прави се извод, че анализът на здравните модели налага извод за ефективност на системи, при които се използват пазарни механизми при осъществяване на медицинската услуга – конкуренция, споделяне на разходите, пазарни цени и свобода на избор на екип.

В първа глава са изследвани историческите аспекти на международноправно регулиране, свързано с инфекциозните заболявания. Сочи се, че именно правната уредба е едни от факторите за противодействие на възникването на разпространение на пандемии, като способства за ефективното прилагане на мерки за противодействие. Международните медико-санитарни правила исторически и традиционно съставляват

универсалния международноправен акт със задължителна юридическа сила за страните членки на Световната здравна организация. Авторът посочва, че международните медико-санитарни правила имат за цел не само да предупреждават за рисковете от епидемии и пандемии от инфекциозни заболявания, но и да предвиждат мерки на реакция срещу тези рискове. Изследва се въпросът за „извънредните (чрезвычайни) ситуации“ в областта на общественото здраве, определени в международните стандарти на СЗО, като се прави извод, че механизмът на действие в такива ситуации включва регулаторни, ограничителни, охранителни и възпиращи праната на лицата функции.

Втората глава разглежда административноправната уредба на здравната система в Република Казахстан, тенденциите и закономерностите в развитието на системата. Направен е исторически анализ на уредбата, като е посочено, че основата на административноправното регулиране са нормите на Конституцията, които установяват правото на живот като висша човешка ценност. След независимостта през 1991 г. Казахстан е получил в наследство съветския модел на здравеопазване, основан на държавната регулация и централизираното планиране. За годините на суверенитет системата се е модифицирала в три различни модела, като многократно е подлагана на реформи. През този период са въведени нови методи на диагностика и лечение, рехабилитация на различни заболявания, които свидетелстват за дългосрочни перспективи за развитието на системата, основа на която се явява правно-нормативната база, регулираща отношенията в сферата на медицината. Изследват се принципите на новата редакция на Кодекса за здравето на народа и системата на здравеопазване, която предвижда засилен профилатика на заболяванията, управление на хроническите заболявания, уредба на геномната медицина, продължаване развитието на солидарното финансово обезпечение на здравеопазването, на професионализма и мотивацията на медицинския персонал, развитието на медицинската наука, цифровизацията в медицината, както и допълнение на отговорността при отказ от профилатични прегледи. Сочи се, кодексът въвежда нова дефиниция на „лекарската грешка“, в частност понятието „медицински инцидент“, който разграничава престъплението от непростъпния характер на деянието. Заключават се, че в управлението на здравеопазването, като сложна и многокомпонентна система, недостатъчно ефективно обезпечават рационалното функциониране на отрасъла и неговите ресурси.

Трета глава е посветена на проблемите на системата в условията на пандемия от инфекциозни болести. Сочи се, че изследването на въпроса за правната регламентация на здравната система в кризисни ситуации разкрива необходимост да се разработят и

внедрят нови, ефективни инструменти, свързани с правила и стандарти на организацията на медицинската помощ по конкретни направления, правила за финансиране на медицинските специалисти при пандемия, обезпечаване с лекарствени средства, медицински изделия и средства за индивидуална защита, методика за определяне на риска от заразяване на медицинските специалисти с инфекциозни болести и т.н. Авторът заключава, че недостатъците на държавната политика в условията на кризисно влияние на пандемия и обусловените от него ограничителни мерки, наложени на населението, са свързани с недостатъчност на отделените средства, отсъствие на система в организацията на противоепидемиологичните мерки, както и неумело администриране и организиране на процесите. Пандемията е показала неспособност да се отговори на предизвикателствата на новата епоха и да се изработи нова стратегия на взаимодействие между правителството и гражданското общество. Отсъствието на адекватни управленски средства за осъществяване на държавното управление в период на извънредни правни режими е оказало негативно влияние в целия процес на плановата медицинска помощ: пациентите с други заболявания, освен коронавирусната инфекция, са били лишени от възможност да получат съответната медицинска помощ. Медицинските работници са се оказали незащитени – наблюдава се ръст в заболяемостта и смъртността на медицинския персонал. Посочват се необходимостта от правна уредба, която да обезпечават „биобезопасността“ на гражданите, от една страна, а от друга, се очертават конкретните проблеми, подлежащи на регламентация.

В заключение: Темата е изключително актуална. Структурирана е в съответствие с предмета на изследване. Въпросите са добре развити и анализирани, направени са изводи и предложения, които съставляват съществени приносни моменти на изследването. Съдържанието на дисертацията отговаря на чл. 6, ал.3 от Закона за развитие на академичния състав в Република България и на чл. 27, ал.2 от ППЗРАСРБ.

С оглед на горното, предлагам на научното жури да бъде присъдена образователна и научна степен „доктор“ по научната специалност 3.6 „Право“, „Административно право и административен процес“ на Лидия Баширова Богатирева, Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“.

27.03.2023 г.

Проф. д-р Веселина Канатова-Бучкова